

№ 27/1960.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting med
förslag till landskapslag om yrkesundervis-
ning.

Den egentliga yrkesundervisningen, varmed man i riket avser den grundläggande yrkesundervisning, som står under Handels- och Industriministeriets uppsikt, handhaves i landskapet för närvarande dels av Ålands yrkesskola, som fungerar som en landskapets centralyrkesskola, och dels av Ålands kock- och stuertskola, som är privatägd. Kommunal verksamhet inom denna bransch förekommer icke tillsvärdare. Ålands yrkesskolas verksamhet regleras av landskapslagen den 29 mars 1949 angående landskapet Ålands yrkesskola (9/49) medan understöd åt Ålands kock- och stuertskola beviljats ur landskapsmedel enligt i riket gällande stadganden.

År 1958 antog riksdagen en lag om yrkesundervisningsanstalter (FFS 184/1958) som sedermera kompletterats med en verkställighetsförordning i början av år 1959 (FFS 3/59). Enligt dessa författningar skall yrkesundervisningen organiseras om på ett sådant sätt, att landets kommuner i allmänhet bli skyldiga att deltaga i kostnaderna för yrkesskolväsendet. Detta kan ske på olika sätt, genom att reservera platser i statens centralyrkesskola, genom att bilda en interkommunal allmän yrkesskola eller - i städer och köpingar med mer än 20.000 invånare - genom att inrätta en egen allmän yrkesskola. Denna nyordning av yrkesskolväsendet skall vara genomförd redan till början av år 1962.

För landskapets del synes blott ett av ovanstående alternativ vara tänkbart, d.v.s. bibehållande av Ålands yrkesskola såsom en centralyrkesskola med rätt och skyldighet för de åländska kommunerna att reservera det antal platser i densamma, som de nya principerna i riket föreskriva. Revisionen av lagstiftningen angående Ålands yrkesskola borde samtidigt inbegripa en komplettering med de stadganden, som avse att reglera understöd för redan existerande Ålands kock- och stuertskola och understöd för eventuella nyinrättade privata eller kommunala specialyrkesskolor.

Ovan uppdragna riktlinjer för en ny lagstiftning om Ålands yrkesskola och yrkesundervisningen i landskapet medför en redigering, som avviker från rikets lag om yrkesundervisningsanstalter. Därtill kommer, att vissa stadganden ur rikets förordning lämpligen böra intagas i landskapslagen medan en särskild landskapsförordning i ämnet borde upptaga blott stadganden med karaktär av verkställighetsföreskrifter.

Ålands yrkesskola har planerats med följande avdelningar:

- 1) Metallarbetaravdelning, 2-årig kurs med intagning varje år i första

klassen av 10 elever (redan verksam);

2) Bil- och motormekanisk avdelning, 3-årig kurs med intagning av 12 elever i första klassen vart tredje år (redan verksam);

3) Avdelning för huslig ekonomi, 2-årig kurs med intagning av 12 elever i första klassen varje eller vartannat år;

4) Handelsavdelning, 1-årig kurs med intagning av 12 elever varje år (redan verksam); denna avdelning kommer måhända att ombildas till tvåårig handelsskola, vilket enligt i riket tillsvidare gällande principer medför, att denna avdelning icke mera kan räknas till yrkesskolan vad finansieringssystemet beträffar;

5) Träbearbetningsavdelning, med tre alternerande 2-åriga kurser för båtbyggare, möbelsnickare och timmermän, samtliga med intagning av 10 elever vartannat år;

6) Sömnadsavdelning, 2-årig kurs med intagning av 10 elever vartannat år (redan verksam); samt

7) Elektronisk avdelning, 2-årig kurs med intagning av 10 elever varje eller vartannat år (redan verksam med alternerande fartygselektriker- och installatörskurs).

Enligt denna planering av yrkesskolan i fullt utbyggt skick torde elevplatsernas antal enligt i förslaget 12 § 2 mom. stadgade grunder uppgå till 40 fränsett handelsavdelningens platser. Enligt i riket gällande bestämmelser för kommunernas skyldighet att teckna platser i allmän yrkesskola eller statens centralyrkesskola skulle, om Mariehamn efter inkorporeringen av randområdena beräknas ha ett invånarantal på över 7.000 personer och Jomala ett invånarantal på över 2.000, platsfördelningen bli följande: Mariehamn 21, Finström 1, Föglö 1, Hammarland 1, Jomala 2, Lemland 1, Saltvik 1 och Sund 1 elevplats, medan återstående 11 platser skulle förbli landskapets elevplatser. Kommunernas deltagande i skolans anläggningskostnader skall bestämmas sålunda, att av den del av anläggningskostnaderna, som hänför sig till kommunernas platser, skall Mariehamn erlægga 50 procent av byggnads- kostnaderna och landskommunerna 35 procent, medan samtliga delägar- kommuner i övriga anläggningskostnader deltar med 30 procent. Ehuru denna fördelning av anläggningskostnaderna medför en mycket ojämn fördelning mellan de åländska kommunerna såväl mellan staden och landskommunerna som också såtillvida, att av landskommunerna 7 bliva skyldiga att deltaga i kostnaderna och 8 bliva helt befriade, har landskapsstyrelsen ansett sig tvungen att hålla fast vid rikets fördelningsprincip. Det ställer sig svårt att framlägga ett annat förslag utan att helt och hållet frångå det i riket genomförda systemet med förhands-

rätt för eleverna att komma in i yrkesskolan på den av kommunen tecknade platsen.

Driftskostnaderna för centralyrkesskolorna i riket fördelas så, att den del av årets driftskostnader, som hänförs sig till de av kommunerna reserverade platserna, särskiljes, varpå 35 % av denna del erlägges av kommunerna gemensamt och resten av staten. Kommunernas kostnadsandel fördelas mellan de kommuner, som reserverat elevplatser, i proportion till de använda elevplatserna, varvid medeltalet elever vid början av vår- och höstterminen blir bestämmande (46 § förordningen). De kommuner, som icke reserverat elevplatser, äro sålunda befriade också från deltagande i driftskostnaderna.

I landskapet blir man med hänsyn till compensationen av landskapets utgifter tvungen att fördela kostnaderna för Ålands yrkesskola mellan landskapet och kommunerna enligt samma grunder som i riket, men i följande steg, fördelningen mellan kommunerna, kan en annan fördelningsgrund föreskrivas. Landskapsstyrelsen anser, att den i riket gällande fördelningsgrunden för driftskostnaderna icke skulle lämpa sig för våra förhållanden. Invånarantalet i flertalet av landskapets kommuner ligger mellan 500 och 1500 personer. Det synes oskäligt att uppdelade dessa kommuner i två grupper med invånarantalet 1000 som gräns och ålägga blott den ena gruppen skyldighet att deltaga i yrkesskolans driftskostnader, ehuru skolan står öppen för elever från alla kommuner. Landskapsstyrelsen har därför omfattat principen att de på kommunerna fallande driftskostnaderna böra fördelas mellan samtliga kommuner.

Det är uppenbart, att en kostnadsfördelning efter antalet elever ofta nog i våra små kommuner kunde medföra stora variationer från det ena året till det andra. Det skulle därför bli svårt för kommunerna att i förväg beräkna det anslag, som behöver budgeteras för yrkesskolans driftskostnader. Dessutom kan denna fördelningsprincip leda till att skattebetalarna i kommunen icke gärna se, att elever söka sig till yrkesskolan, då i en liten kommun redan ett fåtal elever orsaka avsevärd kostnadsandel för kommunen. Med hänsyn till dessa olägenheter anser landskapsstyrelsen, att en annan fördelningsgrund för kommunernas andel i kostnaderna bör införas. Härvid torde den mest rättvisa fördelningsgrunden vara fördelning efter totalantalet skattören i kommunerna. På detta sätt blir budgeteringen enkel och tillförlitlig och kommunernas kostnader proportionella med kommunernas skatteunderlag. De kommuner, som icke äro skyldiga att reservera elevplatser i yrkesskolan, borde härvid deltaga i kostnaderna enligt samma grund, då en

sådan kostnadsandel för dem synes i stort sett motsvara den nytta kommunernas ungdom har av skolan. Landskapsstyrelsen har även för avsikt att i landskapsförordningen om yrkesundervisning införa ett sådant uttryckligt stadgande rörande intagningen av elever till Ålands yrkesskola, att alla kommuner tillförsäkras lika rätt till såväl landskapets elevplatser som till de platser, vilka icke tagas i anspråk av den kommun, som tecknat dem. Kostnadsfördelningen och elevantalet från olika kommuner belyses av bilagor till denna framställning.

Detaljmotivering.

1 §. I stället för den i riket använda termen "yrkesundervisningsanstalt" har landskapsstyrelsen använt termen "yrkesskola", då yrkesinstitut och yrkeslärlingsskolor knappast komma att inrättas i landskapet, ehuru en möjlighet härför reserverats i lagförslaget (2 § 3 mom).

2 §. Såsom redan i den allmänna motiveringen anfördes förutsätter landskapsstyrelsen, att nuvarande Ålands yrkesskola kommer att fortbestå som landskapets enda allmänna yrkesskola, då det icke förefaller troligt, att en allmän yrkesskola skulle tillkomma vid sidan om denna vare sig på kommunalt eller privat initiativ. Däremot kan industrialiseringen i landskapet medföra privat yrkesundervisning. Möjlighet bör också beredas för kommun att inrätta specialyrkesskola, i synnerhet som det kan medföra lättnad i kommunens skyldighet att reservera elevplatser i Ålands yrkesskola. Med stöd av 2 mom. kan i landskapet inrättas en landskapets sjömansskola. Enligt erhållna uppgifter torde rikets yrkesskola för sjömän på Suomen Joutsen bibehållas som statens skola utan kommunalt deltagande i kostnaderna.

3-4 §§ innehålla stadganden, som äro gemensamma för såväl Ålands yrkesskola som kommunala och privata specialyrkesskolor. Närmare bestämmelser om skolornas förvaltning och organisation skola utfärdas uti landskapsförordning. I riket finnes vid centralyrkesskola förutom i dessa paragrafer nämnda myndigheter också ett yrkesskolråd, där de till skolan anslutna kommunerna äro representerade. Då Landstinget representerar så gott som alla landskapets kommuner och med all sannolikhet åtminstone alla de kommuner, som bli skyldiga att reservera platser i Ålands yrkesskola, synes det onödigt att ytterligare inrätta en kommunal representation vid yrkesskolan, varför landskapsstyrelsen icke i förslaget upptagit någon motsvarighet till yrkesskolrådet.

5 §. För att klargöra budgeteringssystemet torde ett stadgande om att Ålands yrkesskola skall betraktas som en centralyrkesskola vara påkallat.

6 §. I förslaget har såsom i allmänna motiveringen nämntes upptagits samma bestämmelser om kommunernas skyldighet att reservera platser som i rikets lag, ehuru blott 8 av landskapets kommuner på detta sätt bli delaktiga i yrkesskolan. Frivillig anslutning till skolan är givetvis möjlig och torde jämväl kunna ifrågakomma sålunda, att två eller flera kommuner gemensamt reservera en eller flera elevplatser. Enligt uppgift skall i riket också kommuner med invånarantal under 1.000 ha reserverat elevplatser med tanke på att bereda ungdomen i kommunerna möjlighet att erhålla yrkesutbildning.

Landskommun åligger också att teckna platser i yrkesskolans elevinternat i proportion till antalet platser i yrkesskolan. Också i internatet deltar landskapet genom att reservera platser. I riket har från statens sida reserverats minst 25 % av platserna i centralyrkesskolornas elevinternat, enligt vad handels- och industriministeriet meddelat landskapsstyrelsen.

Bestämmanderätten om yrkesskolans elevplatser tillkommer landskapsstyrelsen. Överlåtelse av kommunal elevplats kan dock tillåtas, t.ex. i det fall, att en kommun genom minskat invånarantal icke mera är skyldig att hålla alla tecknade elevplatser. Stadgandet härom (6 § 4 mom.) motsvaras i riket av förordningens 44 §.

7 §. I paragrafen ha upptagits samtliga planerade avdelningar med undantag av handelsavdelningen, vilken icke borde föreskrivas som obligatorisk avdelning, då en ombildning till handelsskola kan komma ifråga. Erfarenheterna i riket synas tyda på, att handelsavdelningarna i form av affärsbiträdeskurser komma att slopas. Om handelsavdelningen ombildas till handelsskola, medför detta att densamma ur finansieringssynpunkt måste betraktas som en särskild skola, som administreras gemensamt med Ålands yrkesskola. Då ombildningen tillsvidare icke är aktuell, har landskapsstyrelsen icke haft anledning att i samband med detta lagförslag framlägga förslag om reglering av en eventuell handelsskolas verksamhet. I 10 § har dock ett stadgande om rätt att i landskapsförordning utfärda närmare föreskrifter härom intagits. Dessutom bör påpekas, att regeringen den 21.10.1961 överlämnade en proposition till riksdagen (fogad till denna framställning som bilaga), vari föreslås, att handelsskolor må inrättas som avdelningar vid yrkesskolor. Blir detta förslag omfattat, kan en eventuell handelsskola vid yrkesskolan beaktas som en avdelning och dess elevplatser inräknas i yrkesskolans totala platsantal.

8, 9 och 11 §§. Stadgandena överensstämmer med motsvarande stadgan-

den i rikslagstiftningen.

12-16 §§. Principerna för kostnadsfördelningen såväl beträffande anläggningskostnaderna som beträffande driftskostnaderna utreddes ovan i den allmänna motiveringen. Dessa principer äro, så långt det gäller de kommuner, som äro skyldiga att reservera elevplatser, fullt klara också i rikets lagstiftning. Förslaget bygger på samma grund i allt övrigt utom beträffande driftskostnadernas fördelning kommunerna emellan. Beträffande kommuner, som icke äro skyldiga att reservera elevplatser, ingår i 18 § 3 mom. rikets lag ett stadgande, som innebär, att sådan kommuns andel i byggnadskostnaderna skall vara 50 %. Tolkas detta stadgande så, att det vore tillämpligt på de kommuner i landskapet, som icke ha minst ettusen invånare, skulle deras kostnadsandel bli högre än de större kommunernas och förty verka avskräckande vid övervägande om frivillig teckning av plats. En sådan konsekvens är direkt oskäligen och tyder på, att tolkningen icke är riktig. Då landskapsstyrelsen dessutom gått in för en annan grund för driftskostnadernas fördelning kommunerna emellan, synes det riktigast, att frivillig teckning av elevplatser får ske på samma villkor som obligatorisk teckning. Frivillig teckning av plats skulle för kommunen medföra den fördelen, att en elev från kommunen årligen garanteras inträde för varje plats kommunen tecknat.

Då Mariehamns stad är helt befriad från deltagande i skolans elevinternat, måste dessa kostnader fördelas skilt. Kommunernas kostnadsandel, som torde bli jämförelsevis ringa föreslås fördelad efter samma princip som de egentliga skolkostnaderna, d.v.s. enligt kommunernas antal skattören.

Beräkningsgrunden för elevplatsernas antal, intagen i förslagets 12 § 2 mom., saknar motsvarighet i rikets lagstiftning men är överensstämmande med den tolkning av stadgandena, som tillämpas vid Handels- och industriministeriet. I landskapet är man tvungen att åtminstone tillsvida på vissa kurser intaga elever blott vartannat eller vart tredje år, då skolan annars skulle förlora i mångsidighet eller också bleve överdimensionerad för det nuvarande utbildningsbehovet i landskapet. Det följer också härav, att man utan större svårigheter kan utvidga utbildningskapaciteten på en avdelning om det skulle visa sig behöfligt.

För erläggande av kommuns andel i anläggningskostnaderna kan beviljas en betalningstid på upp till fem år; enligt lagändring i riket av den 13.11 1959 (FFS 409/59) ända upp till sju år för kommun i svag ekonomisk ställning. Landskapets fattigaste kommuner kunna enligt 16 §

(motsvaras i riket av lagens 21 §) beviljas specialunderstöd såväl för anläggnings- som driftskostnaderna.

17-22 §§. I riket gällande normer angående understöd åt kommunala och privata specialyrkesskolor ha intagits i förslaget i sakligt överensstämmande utformning.

23 §. Enligt rikets lag (27 §) skall kommunerna vidtaga erforderliga åtgärder för att lagen skall kunna tillämpas från och med år 1962. Ehuru det icke förefaller sannolikt att Ålands yrkesskolas byggnadsplaner kunna förverkligas till början av sagda år, torde skolan redan i sin nuvarande omfattning kunna finansieras med tillämpning av de nya stadgandena.

24 §. De detaljföreskrifter, som erfordras för landskapslagens verkställighet och tillämpning, skola utfärdas genom landskapsförordning.

25 §. Landskapslagen är avsedd att omedelbart träda i kraft. Då rikets motsvarande lagstiftning tillämpats från början av år 1959 och det kan vara av behovet att vid beviljande av understöd åt Ålands Kock- och stuertskola kunna tillämpa den föreslagna landskapslagen, föreslås, att detta måtte medgivas.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g
om yrkesundervisning.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Om skolformerna och undervisningen.

1 §.

Med yrkesskola avses i denna landskapslag skola, som meddelar grundläggande yrkesundervisning och vidareutbildning på industrins och byggnadsverksamhetens, hantverkets, näringsekonomens samt med dem jämförbara serviceyrkens, ävensom på samfärdselns område samt annan därmed jämförlig undervisningsanstalt.

2 §.

Ålands yrkesskola är landskapets allmänna yrkesskola. Skolans syfte är att på grundvalen av folkskolans kurs meddela eleverna för yrkesfärdigheten nödiga kunskaper och i skolans egna verkstäder en så mångsidig arbetsundervisning, att yrkesskicklighet på grund härav inom viss tid kan uppnås.

Landskapet, kommun, sammanslutning av kommuner, enskild person eller

samfund må upprätthålla specialyrkesskola, som meddelar undervisning inom någon eller några av de yrkesgrenar, som nämnas i 1 §.

I landskapet må inrättas yrkeslärlingsskola för undervisning av yrkeslärlingar och yrkesinstitut för vidare- och specialutbildning av yrkesmän samt undervisning i arbetsledning och -organisation. Beträffande anstalt, som blivit godkänd av landskapsstyrelsen, gäller vad i denna landskapslag är stadgat om yrkesskola.

3 §.

Vid yrkesskola skall för dess ledning och förvaltning finnas en bland skolans lärare utsedd rektor.

För meddelande av undervisning och för vägledning i praktiskt arbete samt för skolans förvaltning och ekonomi må vid yrkesskola finnas ordinarie och extraordinarie lärare samt befattningshavare.

4 §.

Varje yrkesskola skall hava en direktion, som svarar för skolans verksamhet, samt reglemente och läroplan, vilka äro fastställda av landskapsstyrelsen.

2 kap.

Om Ålands yrkesskola.

5 §.

Ålands yrkesskola upprätthålles av landskapet såsom centralyrkesskola för landskapet Åland.

För skolans verksamhet upptages årligen i landskapets ordinarie inkomst- och utgiftsstat erforderliga medel enligt för statens centralyrkesskolor gällande principer.

6 §.

Mariehamns stad är skyldig att i Ålands yrkesskola reservera minst tre och varje landskommun i landskapet minst en årlig elevplats för varje fullt tusental invånare. Övriga elevplatser äro landskapets platser.

Har kommun en eller flera platser i annan skola för yrkesutbildning, må landskapsstyrelsen efter prövning minska det antal platser, som kommunen skall vara skyldig att reservera i Ålands yrkesskola. Landskapsstyrelsen må även annars, då synnerliga skäl påkalla det, bevilja kommun lättnad i den i 1 mom. stadgade skyldigheten att reservera elevplatser.

Landskommun, som reserverar elevplatser i Ålands yrkesskola, är skyldig att reservera elevhemsplatser i förhållande till elevplatserna.

Angående överlåtelse av elevplats till kommun besluter landskapsstyrelsen. Kommun må icke utan landskapsstyrelsens tillstånd överlåta

-10-

sin elevplats till annan kommun. Landskapsstyrelsen må på synnerliga skäl med kommuns medgivande återinlösa av kommunen reserverad elevplats, om medel därför anvisats i landskapets utgiftsstat.

7 §.

Vid Ålands yrkesskola skall finnas åtminstone metallarbets-, bilreparations-, elektricitets-, träbearbetnings-, sömnads- och näringsekonomiavdelningar, vilka kunna intaga minst åtta elever åt gången.

Vid skolan bör efter behov anordnas undervisning i form av kurser eller på annat sätt för att meddela undervisning åt yrkeslärlingar och med demjämförliga personer, som icke kunna få undervisning i annan yrkesundervisningsanstalt.

8 §.

Lärotiden vid Ålands yrkesskola är 1-4 läsår i enlighet med vad landskapsstyrelsen särskilt förordnar för varje studielinje.

Den teoretiska och den praktiska undervisningen bör motsvara de fordringar, som näringslivet ställer på varje särskilt yrke. Den praktiska undervisningen bör omfatta övningsarbeten samt produktiv verksamhet i den av läroplanen bestämda omfattningen.

9 §.

Av yrkesskolans läroplan, som skall fastställas av landskapsstyrelsen, bör framgå huru undervisningen är ordnad enligt studielinjer, läroämnena och antalet veckotimmar eller totalantalet timmar i dem samt det centrala innehållet i varje läroämne.

Vid yrkesskolan skall användas av landskapsstyrelsen fastställda läroböcker.

10 §.

Till yrkesskolan kan anslutas en handelsskola såsom en avdelning vid yrkesskolan, likväl sålunda, att elevplatserna i denna avdelning icke medräknas i skolans elevplatser. Närmare bestämmelser om avdelningens finansiering och förvaltning utfärdas i landskapsförordning.

11 §.

Kommunal eller privat yrkesskola må med ägarens samtycke av landskapet övertagas och förenas med Ålands yrkesskola i den mån medel här för anvisats i landskapets inkomst- och utgiftsstat.

Vid yrkesskolan må inrättas av landskapet upprätthållna avdelningar i syfte att tillgodose behovet av yrkesutbildning.

3 kap.Om fördelningen av kostnaderna för Ålands yrkesskola.

12 §.

Kommun, som enligt 6 § reserverar elevplatser i Ålands yrkesskola, är pliktig att i proportion till de av kommunen reserverade elevplatserna och med iakttagande av den nedan föreskrivna kostnadsfördelningen till landskapet erlägga de av skolans inrättande direkt föranledda kostnaderna.

Landskapsstyrelsen fastställer anläggningskostnaderna för Ålands yrkesskola och bestämmer på grundvalen av dem överlåtelsepriset för en elevplats genom att dela anläggningskostnaderna med antalet elevplatser i skolans första klasser. Vid avdelning, som intager elever i första klassen vartannat år, anses finnas hälften så många elevplatser som högsta antalet elever i första klassen. Vid avdelning, som intager elever i första klassen vart tredje eller fjärde år, fastställas antalet elevplatser på motsvarande sätt genomdelning med tre eller fyra.

Elevhems anläggningskostnader fastställas särskilt, varefter överlåtelsepriset för en plats i elevhemmet bestämmes genom att anläggningskostnaderna delas med antalet platser i elevhemmet.

Kostnader för grundförbättringar på byggnader samt för tilläggsanskaffningar av arbetsmaskiner och övriga inventarier delas årligen såsom ovan stadgas.

Landskapsstyrelsen må på ansökan och på villkor, som landskapsstyrelsen bestämmer, bevilja kommun betalningstid under högst fem, eller, om kommunen är i svag ekonomisk ställning, högst sju år för erläggande av i 1 och 2 mom. avsedda överlåtelseavgifter. Vid beviljande av betalningstid bör gängse ränta på den obetalda delen bestämmas.

13 §

Kostnaderna för skolans inrättande fördelas mellan landskapet och de i skolan enligt 6 § delaktiga kommunerna sålunda, att Mariehamns stad svarar för 50 procent och landskommunerna för 35 procent av de nedan i 2 mom. avsedda byggnadskostnaderna samt staden och nämnda landskommuner för 30 procent av övriga anläggningskostnader, i vartdera fallet beräknat i proportion till antalet elevplatser, som kommunerna reserverat.

Såsom godtagbara byggnadskostnader anses kostnader, föranledda av röjning och utjämning av tomt, för skola nödiga undervisnings-, verkstads- och ekonomibyggnaders försättande i fullt användbart skick, anordningar för anskaffande av vatten och kraft, byggande av nödiga vägar, inhägnader och andra fasta anläggningar, uppgörande av ritningar och arkitektarvode.

Till kostnader för inrättande av skolan hänföres därutöver kostnader för uppförande av nödiga bostadsbyggnader, elevhem och lärar-

bostäder, jämte ekonomibyggnader, för anskaffning av arbetsmaskiner och verktyg, skolinventarier och undervisningsmaterial, elevernas in-
kvarteringsutrustning och spisattiralj samt renhållnings- och hälsovårds
materiel ävensom annan i själva skolan oc elevhemmet erforderlig ut-
rustning, så ock för arvoden åt grundläggningskommissionen och andra
åtgärder, som oundgängligen böra bekostas.

Kommun, som icke är skyldig att reservera plats i Ålands yrkesskola,
eller kommun, som önskar reservera elevplatser utöver det i 6 § stad-
gade antalet, skall deltaga i kostnaderna för skolans inrättande enligt
i 1 mom. stadgade grunder.

Mariehamns stad befrias likväl helt från deltagande i de kostnader,
vilka föranledas av inrättandet av elevhem. Staden bör dock utan er-
sättning överlåta för skolan lämpligt och tillräckligt stort tomt-
område.

14 §.

Landskapets kommuner äro skyldiga att samfällt deltaga i yrkes-
skolans årliga underhållskostnader med 35 procent av de kostnader, som
belöpa sig på de 60 kommunerna reserverade platserna. Kommunernas kost-
nadsandel fördelas mellan samtliga landskapets kommuner i förhållande
till det under verksamhetsåret fastställda antalet skattören för före-
gående års inkomster.

Vid bestämmandet av de årliga underhålls-kostnaderna beaktas avlö-
ningsutgifter och pensioner samt årliga kostnader för lyse, värme, vat-
ten och drivkraft, för underhåll och reparation av lokaliteter, maski-
ner, arbetsredskap och inventarier, för kansli- och tryckningsarbeten,
så ock för anskaffande av lärar- och elevbibliotek samt undervisnings-
tillbehör, råämnen, förnödenheter och rengöringsmedel för fri skolmål-
tid åt eleverna, för brand- och olycksfallsförsäkringspremier samt för
läkemedel och läkararvoden. Från summan av utgifterna skola erhållna
inkomster avdragas.

15 §.

Kostnaderna för upprätthållandet av elevhemmet fördelas så, att den
del, som belöper sig på de av kommunerna reserverade platserna, förde-
las mellan samtliga landskommuner i proportion till antalet skattören
såsom i 14 § 1 mom. är sagt. Kostnaderna för landskapets elevhems-
platser rläggas av landskapet.

Vid fastställandet av avgiften för en elevhemsplats böra de in-
komster beaktas, som influtit genom elevhemmets användning.

16 §.

Åt landskapets fattigaste kommuner må erläggas specialunderstöd för

12
-13-

deltagande i kostnaderna för inrättande och upprätthållande av Ålands yrkesskola, Sådant understöd erlägges för anläggningskostnadernas vidkommande med högst 30 procent och för underhållskostnadernas vidkommande med högst 20 procent av de totala utgifterna per elevplats enligt i riket fastställda grunder.

4 kap.

Om understöd åt kommunala och privata yrkesskolor.

17 §.

Landskapsstyrelsen må på ansökan bevilja yrkesskola i landskapet rätt till årligt landskapsunderstöd, ifall skolan anses vara av behovet påkallad och om tillräckliga förutsättningar för fortsatt upprätthållande av skolan föreligga. Understödet utgår med 65 procent av de verkliga utgifterna. På synnerliga skäl kan landskapsstyrelsen fastställa yrkesskolans landskapsunderstöd till lägre belopp än 65 procent, dock icke till lägre än 50 procent.

Vid bestämmandet av de verkliga utgifterna beaktas de i 14 § 2 mom. nämnda utgifterna, i den mån de prövas nödvändiga, samt de egna byggnadernas hyresvärde fränsett tomtens värde och den del av byggnadernas värde, vilken motsvarar av landskapet beviljat byggnadsunderstöd för skolan, ävensom hyresbeloppen för upphyrda utrymmen, för vilkas hyra skolans ägare icke erhåller annat understöd.

Överlåtande av yrkesskola, som erhåller landskapsunderstöd, till annan ägare, eller väsentlig utvidgning av densamma må äga rum endast med landskapsstyrelsens tillstånd.

18 §.

Sedan yrkesskola blivit av landskapsstyrelsen godkänd såsom berättigad till landskapsunderstöd och reglemente och läroplan fastställts för skolan, beviljar landskapsstyrelsen understöd för skolans anläggning och underhåll enligt vad nedan stadgas. För byggnadskostnader må likväl understöd beviljas innan läroplan blivit fastställd.

Villkor för erhållande av landskapsunderstöd äro:

- 1) att skolan ej upprätthålles för ernående av ekonomisk vinst;
- 2) att skolan förfogar över tillfredsställande lokalteter och nödig undervisnings- och arbetsmateriel samt för undervisningen erforderliga verkstäder;
- 3) att skolan har stadgat antal elever;
- 4) att skolans lärare innehava föreskriven kompetens;
- 5) att medellösa elever beviljas befrielse från eller nedsättning i elevavgifterna med minst 10 procent av elevavgifternas totalbelopp; samt

6) att de som understöd erhållna medlen användas till de ändamål, för vilka de beviljats, och att oanvänt understöd återställs till landskapet.

19 §.

Understöd för anskaffande av egna lokaliteter må beviljas yrkesskola efter prövning inom ramen för i landskapets utgiftsstat anvisade anslag.

För anläggning av verkstäder och för utvidning av sådana beviljas såsom landskapsunderstöd 75 procent av priset på av landskapsstyrelsen nödigbefunna arbetsredskap, kraft- och arbetsmaskiner samt till verkstädernas inredning hörande inventarier.

För anskaffning av egentliga skolinventarier och undervisningsmateriel beviljas i landskapsunderstöd 65 procent av priset på av landskapsstyrelsen nödigbefunna materiel.

20 §.

För utgifter, föranledda av allmänna kompletterings- och specialkurser, som icke höra till den egentliga läroplanen, beviljas understöd inom ramen för landskapets utgiftsstat.

21 §.

Yrkesskola, som åtnjuter landskapsunderstöd och som försäkrar innehavarna av tjänst eller befattning vid yrkesskolan för invaliditet, ålderdom eller begravningshjälp, erhåller av landskapsmedel i understöd hälften av varje erlagd försäkringspremie, dock ej mera än ett av landskapsstyrelsen fastställt belopp för varje försäkrad om året. Understöd erlägges likväl icke för den del av försäkringspremien, som skulle överskrida försäkringspremien för sådan pensionsförmån, som är fastställd för innehavare av motsvarande landskapstjänst eller -befattning. Försäkring bör tecknas i försäkringsanstalt, som landskapsstyrelsen godänner.

Har i 1 mom. nämnd försäkring tecknats, beaktas icke pension, som erlägges åt pensionsförsäkrad, vid beräkandet av de verkliga utgifterna enligt 17 § 2 mom.

22 §.

Befinnes yrkesskola, som åtnjuter landskapsunderstöd, icke uppfylla stadgade villkor eller yppa sig i dess verksamhet missförhållanden, vilka trots framställda anmärkningar icke avhjälpas, har landskapsstyrelsen befogenhet att besluta om indragning av landskapsunderstödet för yrkesskolan i dess helhet eller för den del av densamma, som befunnits icke motsvara sitt ändamål, samt meddela föreskrifter därom, i vilken ordning indragningen skall verkställas och huru med den egendom skall förfaras, som anskaffats med landskapsunderstöd.

Lag samma vare, om yrkesskola upphör med sin verksamhet.

5 kap.

Särskilda stadganden.

23 §.

Kommun, som enligt denna landskapslag är skyldig att reservera platser i Ålands yrkesskola, skall före utgången av år 1961 reservera föreskrivet antal platser i yrkesskolan eller anhålla om i 6 § 2 mom. avsedd lättnad i skyldigheten att reservera elevplatser.

24 §.

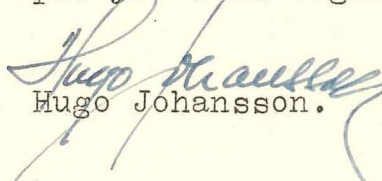
Närmare anvisningar angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag utfärdas genom landskapsförordning.

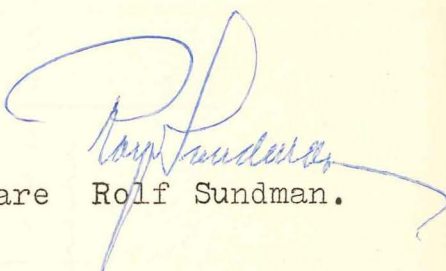
25 §.

Denna landskapslag tillämpas från den 1 januari 1962. Genom densamma upphäves landskapslagen den 29 mars 1949 angående landskapet Ålands yrkesskola (9/49) jämte däri senare fastställda ändringar.

Mariehamn, den 10 november 1960.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd Hugo Johansson.

Lagberedningssekreterare Rolf Sundman.

Bilaga I.

Elevernas lokala fördelning vid Ålands yrkesskola 1956 - 1960.

Uppgifterna gäller eleverna vid höstterminens början varje läsår.

	1956-57	1957-58	1958-59	1959-60	1960-61	1958-61	Medeltal per år
Brändö	-	-	-	1	-	1	-
Eckerö	-	-	1	2	3	6	2
Finström	8	4	6	5	9	20	7
Föglö	1	2	5	6	8	19	6
Geta	-	3	3	-	3	6	2
Hammarland	5	4	4	5	3	12	4
Jomala	7	8	9	9	8	26	9
Kumlinge	-	-	-	2	1	3	1
Kökar	1	-	-	1	1	2	1
Lemland	5	4	6	4	2	12	4
Lumparland	1	1	1	1	2	4	1
Saltvik	5	6	7	5	3	15	5
Sottunga	-	-	-	-	-	-	-
Sund	1	1	1	4	2	7	2
Vårdö	1	-	1	1	3	5	2
Mariehamn	4	6	15	17	15	47	10
Houtskär		2	2			2	}
Pargas			1			1	
Jakobstad				1		1	
Korpo				1		1	
Hitis					1	1	
Summa	39	41	62	65	64	191	

Elevernas vid kvällskurser lokala fördelning vid Ålands yrkesskola.

	1956-57	1957-58	1958-59	1959-60	1960-61
Eckerö			1	1	
Finström			1	4	3
Föglö			1		
Hammarland				3	2
Jomala	6	3	10	30	21
Kumlinge					1
Kökar			1	1	
Lemland			1		
Lumparland				1	1
Saltvik			2	5	1
Sund				2	
Vårdö				1	
Mariehamn	5	11	23	37	23
Summa	11	14	40	85	52

Bilaga II.Yrkesskolkostnadernas fördelning.

År 1959 utgjorde nettokostnaderna (utom investeringarna) 19.434.000 mark. Efter den förestående utvidgningen med två avdelningar stiga kostnaderna men på de av kommunerna tecknade platserna torde falla ungefär ovannämnda belopp. Kommunernas andel i yrkesskolans kostnader (utom eventuellt internat) skulle sålunda bli omkring 6,8 miljoner mark. Fördelningssalternativ:

(Beläggningen beräknad enligt de tre senaste årens medeltal, skattörena enligt 1958 års taxeringsresultat, beloppen i tusental mark.)

<u>Kommun</u>	<u>Enl. rikslagen</u>	<u>Enligt beläggning</u>	<u>Enligt skattören.</u>
Mariehamn	2.020	1.730	2.590
Finström	862	735	437
Föglö	820	700	264
Hammarland	517	441	287
Jomala	1.120	955	1.268
Lemland	517	441	302
Saltvik	646	550	413
Sund	302	257	258
Brändö	-	37	134
Eckerö	-	220	204
Geta	-	220	119
Kumlinge	-	110	122
Kökar	-	73	108
Lumparland	-	147	97
Sottunga	-	-	70
Vårdö	-	184	132

Kostnad per skattöre -:21.

Fördelningen grundar sig givetvis på gällande kommunala indelning. Inkorporeringen av Mariehamns randområden medför överflyttande av betydande skatteintäkter till Mariehamn men givetvis också en större elevtillströmning från staden. Då likväl kostnadsfördelningen enligt de tre olika alternativen är beräknad efter rådande förhållanden, torde den omständigheten, att kostnadsfördelningen i sinom tid kommer att verkställas enligt förändrade förhållanden icke inverka på bedömningen av de olika alternativens ändamålsenlighet.

Bilaga III.

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändring av lagen om yrkesundervisningsanstalter.

I 1 § lagen om yrkesundervisningsanstalter (184/58) stadgas, att med yrkesundervisningsanstalt avses handels- och industriministeriet underlydande skolor och institut, som meddela grundläggande yrkesundervisning och vidareutbildning på industrins och byggnadsverksamhetens, hantverkets, näringsekonomin samt med dem jämförbara serviceyrkens, så ock på samfärdselns område jämte kompletterings- och specialkurser, som anordnas vid dem, samt andra med dem jämförliga undervisningsanstalter. Enligt nämnda stadgande kan vid yrkesskola icke meddelas undervisning för affärsbranschen, även om det vore ändamålsenligast, att utbildning av försäljare och byråbiträden på orter, där yrkesskola verkar och där det ur ekonomisk synpunkt icke är sakligt att grunda särskild handelssläroanstalt, kunde meddelas i yrkesskolor. Vid de handelssläroanstalter, som arbeta med stöd av lagen om handelssläroanstalter (155/39) och vilka indelas i handelsinstitut, handelsskolor, affärsbiträdesskolor och specialskolor för affärsbranschen, har meddelats all kommersiell utbildning, som är lägre än högskolestadiet. Utvecklingen har dessutom lett därhän, att undervisningen i dessa koncentrerat sig i huvudsak på handelsinstituts- och handelsskoleundervisning samtidigt som affärsbiträdesutbildningen minskat. Det är likväl uppenbart, att den kommersiella utbildningen på lägsta stadium, affärsbiträdes, försäljare- och byråbiträdesutbildningen väl lämpar sig för yrkesskolorna på för ändamålet inrättade avdelningar.

Enligt gällande stadganden skulle intet hinder föreligga för att i samband med yrkesskola med stöd av lagen om handelssläroanstalter skulle verka försäljare- eller affärsbiträdesskola, som skulle ha egen direktion. Ett sådant förfarande vore likväl svårt att genomföra på grund av att grunderna för beviljande av handelssläroanstalternas statsunderstöd avvika från dem för yrkesskolorna, varför skilda räkenskaper borde föras. Enligt lagen om handelssläroanstalter är understödet 75 % av samtliga godtagbara utgifter, medan det åter enligt lagen om yrkesundervisningsanstalter är 65 % av de årliga underhållskostnaderna och 75 % av utgifterna för anläggning av verkstad. Det ändamålsenliga vore, att alla i samma skola verkande avdelningar även finge statsunderstöd enligt samma lag. För att man vid yrkesskolorna skall kunna meddela undervisning för affärsbranschen föreslås, att till 1 § fogas ett stadgande, som avser detta.

I 2 § 2 mom. lagen om yrkesundervisningsanstalter stadgas, att de yrkesskolor, för vilkas inrättande och upprätthållande kommunerna i denna lag

ävalvas förpliktelser, äro allmänna yrkesskolor och till dem hänföras även statens centralyrkesskolor. I lagen har man sökt att försätta de kommunerna tillhöriga allmänna yrkesskolorna och statens centralyrkesskolor i samma ställning även i den meningen att kommun som reserverat i lagen fastställda elevplatser i statens centralyrkesskola, skulle underkastas likartade ekonomiska bördor som kommun, vilken reserverat dessa platser i kommunal, statsunderstöd åtnjutande yrkesskola. I statens centralyrkesskolor erhålla eleverna från början av år 1960 en fri måltid per dag. Härav föranledda kostnader, så och några andra mindre utgifter, som nu stanna staten till last, borde inräknas i de årliga underhållskostnaderna, i vilka de kommuner, som reserverat elevplatser i skolan, borde deltaga. Likaså är det sakenligt, att i lagen uttryckligen skulle stadgas, att från centralyrkesskolas utgifter borde avdragas erhållna inkomster, innan kommunernas andel i kostnaderna fastställles. Såsom statens andel för den av kommun reserverade elevplatsen skulle kvarstå 65 % av sagda kostnader. Enligt lagen kan åter åt kommunala läroanstalter icke beviljas statsunderstöd för elevkosthåll, varför lagen i denna del borde ändras, så att kostnaderna för elevplats i centralyrkesskola och i kommunal yrkesskola skulle motsvara varandra.

År 1959 funnos i kommunerna tillhöriga allmänna yrkesskolor 5.984 elever och i de förberedande yrkesskolorna, som ombildas till allmänna yrkesskolor, 7.023 elever. Enligt beräkning finnas i de kommunala allmänna yrkesskolorna år 1961 ca 8.000 elever. Enär en stor del av kommunerna icke ännu fullgjort sin skyldighet att inrätta yrkesskolor, kommer elevantalet i de allmänna yrkesskolorna under de närmaste åren att anmärkningsvärt ökas och det kan beräknas, att, sedan samtliga kommuner fullgjort sina i lagen om yrkesundervisningsanstalter stadgade förpliktelser, i yrkesskolor, som tillhöra kommuner och kommunalförbund, kommer att finnas ca 25.000 elever. Emedan arbetsårets längd i allmän yrkesskola är 220 dagar och kostnaderna för kosthållningen enligt nuvarande kostnadsnivå är ungefär 70 mk per frukost, kan det anses, att kostnaderna för kosthållningen vid de allmänna yrkesskolorna år 1961 uppgå till 123.200.000 mk, varav statsunderstödet vore 65 % eller 80.080.000 mk. Efter det yrkesskolnätet i sin helhet utbyggt, skulle kostnaderna för kosthållningen uppgå till ca 385.000.000 mk om året varav statens andel i understöd vore 65 % eller 250.250.000 mk.

Riksdagen har i sitt svar på Regeringens proposition med förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1960 under 13 Ht. X:24 (sidan 15) meddelat, att den finner det rättvist, att yrkesskoleeleverna beträffande skolmåltid jämföras med eleverna vid centralyrkesskolorna.

Med stöd av vad ovan anförts, förelägges Riksdagen till antagande följande lagförslag:

L a g

angående ändring av lagen om yrkesundervisningsanstalter.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras 20 § lagen den 25 april 1958 om yrkesundervisningsanstalter (184/58) samt fogas till lagen ett nytt 2 mom. till 1 § och en ny 11 a §, som följer:

1 §.

Vid yrkesundervisningsanstalt må med statsrådets tillstånd även inrättas avdelningar eller skolor, som meddela yrkesutbildning inom affärsbranschen.

11 a §.

I 6 och 7 §§ av denna lag avsedda yrkesundervisningsanstalter åtnjuta statsunderstöd med 65 procent av kostnaderna för fri skolmåltid åt eleverna enligt av handels- och industriministeriet fastställda grunder.

20 §.

I statens centralyrkesskola delaktiga kommuners andel av de årliga underhållskostnaderna, till vilka hänföras skolans verkliga utgifter med avdrag av erhållna inkomster, utgör för de av kommunerna sammanlagt reserverade årliga elevplatsernas del 35 procent. Kommunernas andel fördelas dem emellan i förhållande till de nyttjade elevplatserna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Helsingfors den 21 oktober 1960.

Republikens President
URHO KEKKONEN

Minister Pauli Lehtosalo.

R ä t t e l s e.

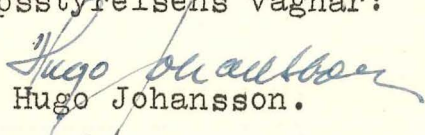
I framställning 27/1960 med förslag till landskapslag om yrkesundervisning bör i motiveringen på sida 7 detaljmotiveringen för 25 § utbytas mot följande stycke:

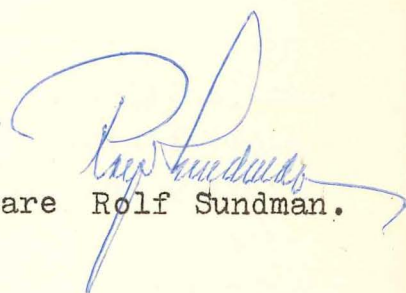
25 § Rikets nya lagstiftning kommer, beträffande kommunernas skyldighet att deltaga i centralyrkesskolornas anläggnings- och driftskostnader, att tillämpas från och med den 1 januari 1962. I överensstämmelse härmed skall landskapslagen träda i tillämpning från och med år 1962. De nya stadgandena om understöd för kommunala och privata yrkeskolor kunna oberoende därav tillämpas i landskapet till och med år 1961, liksom man tidigare tillämpat rikets tidigare stadganden om understöd för privata yrkesundervisningsanstalter vid beviljande av understöd åt Ålands kock- och stuertskola.

Mariehamn, den 16 november 1960.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson.

Lagberedningssekreterare Rolf Sundman.